

INFORMATOR DLA OSÓB PRZYSTĘPUJĄCYCH DO EGZAMINU CERTYFIKACYJNEGO

organizowanego przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

dla osób uczestniczących w Programie szkolenia w zakresie specjalisty psychoterapii uzależnień oraz szkolenia w zakresie instruktora terapii uzależnień realizowanego na podstawie:

- Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 25 czerwca 2012 r. w sprawie organizacji, kwalifikacji personelu, sposobu funkcjonowania i rodzajów podmiotów leczniczych wykonujących świadczenia stacjonarne i całodobowe oraz ambulatoryjne w sprawowaniu opieki nad uzależnionymi od alkoholu oraz sposobu współdziałania w tym zakresie z instytucjami publicznymi i organizacjami społecznymi – (Dz.U. poz. 734) w zw. z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 15 grudnia 2018 r. w sprawie funkcjonowania podmiotów leczniczych sprawujących opiekę nad uzależnionymi od alkoholu (Dz. U. z 2021 r. poz. 1862),
- Art. 13 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 roku o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2469),
- Zarządzenie nr 17A/2022 Dyrektora KCPU z dnia 23 marca 2022 roku w sprawie organizacji systemu uzyskiwania kwalifikacji zawodowych potwierdzonych certyfikatami specjalisty psychoterapii uzależnień i instruktora terapii uzależnień. Zarządzenie dostępne jest pod linkiem: <http://www.parpa.pl/index.php/certyfikacja-terapeutow/program-certyfikacji>

WARUNKI WSTĘPNE PRZYSTĄPIENIA DO EGZAMINU

- O certyfikat **specjalisty psychoterapii uzależnień** mogą ubiegać się osoby, które ukończyły wszystkie etapy *Programu szkolenia w zakresie specjalisty psychoterapii uzależnień* dawniej akredytowanego przez PARPA oraz posiadają tytuł zawodowy lekarza, tytuł zawodowy magistra pielęgniarstwa lub tytuł zawodowy magistra uzyskany po studiach na kierunkach: psychologia, pedagogika, pedagogika specjalna, socjologia, resocjalizacja, nauki o rodzinie, teologia lub filozofia.
- O certyfikat **instruktora terapii uzależnień** mogą ubiegać się osoby, które ukończyły wszystkie etapy *Programu szkolenia w zakresie instruktora terapii uzależnień* dawniej akredytowanego przez PARPA oraz posiadają wykształcenie co najmniej średnie.

TERMINY SESJI EGZAMINACYJNYCH W ROKU 2024

Sesja wiosenna:

1. Termin nadsyłania prac egzaminacyjnych: 5 lutego 2024 roku
2. Termin posiedzenia Komisji Egzaminacyjnych: 12 marca 2024 roku
3. Termin egzaminu ustnego: 3-4-5-6 kwietnia 2024 roku

Sesja jesienna:

1. Termin nadsyłania prac egzaminacyjnych: 4 września 2024 roku
2. Termin posiedzenia Komisji Egzaminacyjnych: 8 października 2024 roku
3. Termin egzaminu ustnego: 4-5-6-7 listopada 2024 roku

Przy zgłoszeniu przystąpienia do egzaminu liczy się data wpływu dokumentów (a nie data stempla pocztowego). Powyżej podane terminy nadsyłania zgłoszeń o przystąpienie do egzaminu oznaczają ostatni dzień, w którym dokumenty zgłoszeniowe wraz z pracami powinny zostać zarejestrowane w siedzibie Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom (KCPU).

Dokumenty wraz z pracami można składać za pośrednictwem poczty tradycyjnej, kurierskiej lub osobiście w godzinach 8:00-16:00 pod adresem:

Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom
ul. Dereniowa 52/54
02-776 Warszawa

ZGŁOSZENIE DO EGZAMINU

Zgłoszenie przystąpienia do egzaminu obejmuje:

- wniosek zgłoszeniowy o przystąpienie do egzaminu (wzór wniosku znajduje się na stronie KCPU www.kcpu.gov.pl w zakładce *Certyfikacja terapeutów uzależnień*, w folderze *Szkolenia i egzaminy w ścieżce PARPA* – punkt *wzory dokumentów* oraz na stronie www.parpa.pl w zakładce *Certyfikacja terapeutów* w folderze *Egzaminy certyfikacyjne*). **Niezbędne jest wypełnienie czytelnie rubryki zawierającej adres poczty elektronicznej**, na który KCPU prześle indywidualny kod identyfikacyjny danej osoby przyznany na potrzeby przeprowadzenia danego egzaminu certyfikacyjnego. Prosimy o uważność i sprawdzanie wszystkich folderów poczty elektronicznej (łącznie z folderem „Spam”). Kwalifikacja wiadomości w poczcie do poszczególnych folderów zależy od dostawcy Państwa poczty i jest niezależna od KCPU;
- dwie prace pisemne w przypadku kandydatów na specjalistów psychoterapii uzależnień lub jedną pracę pisemną w przypadku kandydatów na instruktorów terapii uzależnień, w wersji papierowej, w jednym egzemplarzu; prace mają być zbindowane lub spięte w sposób trwały (nie w postaci luźnych kartek);
- prace/ę egzaminacyjne/ą w wersji elektronicznej, w formacie tekstowym (pliki w jednym z następujących rozszerzeń: .doc, .docx, .odt, .txt, .pdf), nagrane/ą na płycie CD lub pendrivie, w przypadku specjalistów obie prace powinny znajdować się na jednym nośniku),
- oświadczenie kandydata na specjalistę psychoterapii uzależnień lub instruktora terapii uzależnień (wzór oświadczenia znajduje się na stronie KCPU www.kcpu.gov.pl w

zakładce *Certyfikacja terapeutów uzależnień*, w folderze *Szkolenia i egzaminy w ścieżce PARPA* - punkt *wzory dokumentów* oraz na stronie www.parpa.pl w zakładce *Certyfikacja terapeutów* – folder *Wzory dokumentów*). Oświadczenie należy dołączyć do opisu pracy z osobą uzależnioną na samym początku, **przed stroną tytułową** pracy;

- potwierdzone za zgodność z oryginałem kopie dokumentów poświadczających wykształcenie, zmianę nazwiska (jeśli dotyczy), ukończenie poszczególnych etapów *Programu szkolenia* (uwaga: zaświadczenie o ukończeniu superwizji ważne jest od 2013 roku tylko razem z rekomendacją, czyli częścią opisową umiejętności superwizanta); jeśli ktoś uczestniczy obecnie w superwizji indywidualnej (poza procesem szkoleniowym), może dodatkowo dołączyć zaświadczenie jej dotyczące - ale nie jest to wymagane; poświadczenia za zgodność z oryginałem może dokonać sama osoba zainteresowana poprzez umieszczenie na kopii dokumentu adnotacji „*Poświadczam za zgodność z oryginałem*”, daty i czytelnego podpisu. **Prosimy o przesłanie kompletu dokumentów nawet jeśli były one uprzednio dostarczane, przyspieszy to znacząco rejestrację wniosków o przystąpienie do egzaminu;**
- kandydaci przystępujący do egzaminu nie muszą posiadać ważnego statusu osoby uczestniczącej w programie szkolenia w zakresie specjalisty psychoterapii uzależnień lub instruktora terapii uzależnień.
- **UWAGA! Wnioski niekompletne lub zawierające błędy nie będą kwalifikowane do egzaminu.**

W przypadku pytań zapraszamy do kontaktu pod numerem telefonu 504-244-446.

UWAGA:

Każda złożona praca egzaminacyjna zostanie poddana analizie przez program antyplagiatowy. Program określi procentowo, jaką część badanej pracy stanowią fragmenty tekstów odnalezione w przeszukiwanych zasobach. Do egzaminu nie zostaną dopuszczone osoby, których prace będą w 30% (lub więcej) podobne do prac innych osób lub do innych prac wcześniej złożonych przez tego samego autora.

PRACE EGZAMINACYJNE

Wymagania formalne dla prac wszystkich kandydatów: maszynopis w formacie A4, marginesy po obu częściach strony 2,5 cm, czcionka Times New Roman (lub podobna) 12 pt, odstęp 1,5; całość jednej pracy maksymalnie do 35 stron. Maszynopis powinien być spięty w sposób trwały.

Terapia osób uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych może być prowadzona jedynie w podmiotach leczniczych, wykonujących świadczenia stacjonarne i całodobowe oraz ambulatoryjne, sprawujących opiekę nad uzależnionymi od alkoholu lub w ramach oddziałów terapeutycznych jednostek penitencjarnych.

Zgodnie z § 10 ust. 5 zarządzenia nr 17A/2022 Dyrektora KCPU z dnia 23 marca 2022 roku w sprawie *organizacji systemu uzyskiwania kwalifikacji zawodowych potwierdzonych certyfikatami specjalisty psychoterapii uzależnień i instruktora terapii uzależnień* każda praca (zarówno dotycząca pacjentów uzależnionych jak i współuzależnionych) powinna zawierać opis terapii rozpoczętej w okresie nie dłuższym niż 5 lat, licząc od daty egzaminu, do którego przystępuje osoba egzaminowana.

Praca powinna spełniać kryteria poprawności językowej.

Dokładne zasady dotyczące sporządzania opisu przypadku na potrzeby egzaminu zawiera Załącznik nr 5 do zarządzenia nr 17A/2022 Dyrektora KCPU z dnia 23 marca 2022 roku w sprawie organizacji systemu uzyskiwania kwalifikacji zawodowych potwierdzonych certyfikatami specjalisty psychoterapii uzależnień i instruktora terapii uzależnień, dostępny na stronie internetowej KCPU www.kcpu.gov.pl w zakładce *Certyfikacja terapeutów uzależnień* w folderze *Egzaminy certyfikacyjne – punkt Zasady sporządzania studium przypadku* oraz na stronie www.parpa.pl w zakładce *Certyfikacja terapeutów – Egzaminy certyfikacyjne*.

PRZEBIEG EGZAMINU

Etap pierwszy - dopuszczenie przesłanej pracy do obrony

Przesłane przez kandydatów prace pisemne są przekazywane wyznaczonym przez KCPU recenzentom, którzy oceniają je i decydują, czy prace spełniają wszystkie warunki określone we wzorze oceny, stanowiącym załącznik nr 3 do zarządzenia nr 17A/2022 Dyrektora KCPU z dnia 23 marca 2022 roku w sprawie organizacji systemu uzyskiwania kwalifikacji zawodowych potwierdzonych certyfikatami specjalisty psychoterapii uzależnień i instruktora terapii uzależnień. Jeżeli praca budzi wątpliwości recenzenta zostaje przekazana dodatkowo do szczegółowej oceny pozostałym dwóm członkom zespołu egzaminacyjnego, a także jest omawiana podczas posiedzenia komisji. O dopuszczeniu lub niedopuszczeniu kandydata do egzaminu decyduje Komisja Egzaminacyjna.

Dyrektor KCPU informuje kandydatów o dopuszczeniu lub niedopuszczeniu do danej sesji egzaminacyjnej w drodze komunikatu umieszczanego na stronie internetowej obsługującej KCPU www.kcpu.gov.pl w zakładce *Aktualności* w terminie siedmiu dni od posiedzenia komisji. W sytuacji niedopuszczenia do egzaminu kandydat dodatkowo jest informowany o tym fakcie pisemnie (w formie elektronicznej lub papierowej) z podaniem uzasadnienia decyzji.

Etap drugi - egzamin pisemny

Jeśli część pisemna egzaminu certyfikacyjnego przeprowadzana jest stacjonarnie, to dla każdej osoby zdającej oznacza ona pisemny sprawdzian wiedzy w godzinach porannych w dniu egzaminu, którego wyniki są ogłaszane zaraz po sprawdzeniu poprzez wywieszenie listy z kodami identyfikacyjnymi w miejscu przeprowadzania egzaminu. Przystępujący do egzaminu powinni mieć przy sobie dokument tożsamości ze zdjęciem. Osoby, które nie zdały egzaminu pisemnego nie są dopuszczone do egzaminu ustnego. Osoby, które zdały egzamin pisemny przystępują w tym samym dniu do egzaminu ustnego - obrony przygotowanej przez siebie prac/y pisemnych/ej.

Jeśli część pisemna egzaminu certyfikacyjnego przeprowadzana jest w formie online, w przypadku stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, to ma ona miejsce około dziesięciu dni przed obroną pracy, a wyniki otrzymują Państwo w dniu przeprowadzenia egzaminu na podany przez siebie adres email. Osoby, które nie zdały egzaminu pisemnego nie są dopuszczone do egzaminu ustnego. Osoby, które zdały egzamin pisemny przystępują w wyznaczonym dniu do egzaminu ustnego - obrony przygotowanej przez siebie prac/y pisemnych/ej.

Sprawdzian pisemny każdorazowo ma formę testu jednokrotnego wyboru, co oznacza, że wyłącznie jedna z czterech odpowiedzi jest w pełni poprawna.

Warunkiem przystąpienia do etapu trzeciego jest zaliczenie pisemnej części egzaminu.

Etap trzeci - egzamin ustny

Ta część egzaminu certyfikacyjnego, w zależności od sytuacji epidemicznej, zostaje przeprowadzana stacjonarnie lub zdalnie. Do tej części przystępują jedynie osoby, które zaliczyły część pisemną (test wiedzy). Przystępujący do części ustnej egzaminu powinni mieć przy sobie dokument tożsamości ze zdjęciem - w zależności od okoliczności okazują go komisji bezpośrednio, lub do kamery w ten sposób, aby na dokumencie widoczne było jedynie imię i nazwisko oraz zdjęcie.

Część ustna egzaminu polega na prezentacji i wyjaśnieniu komisji egzaminacyjnej postępowania diagnostycznego i terapeutycznego wobec opisanego pacjenta z uwzględnieniem programu leczenia obowiązującego w placówce, w której był leczony. Po rozmowie z kandydatem następuje krótka narada komisji bez obecności zdającego, a następnie Komisja informuje kandydata o wyniku egzaminu.

Certyfikaty potwierdzające uprawnienia są przekazywane danej osobie bezpośrednio przez komisję egzaminacyjną po obronie pracy, a jeśli część ustna zorganizowana jest w trybie zdalnym, to przesyłane są one pocztą w ciągu kilku dni po egzaminie na podany przy zgłoszeniu adres korespondencyjny.

LITERATURA PODSTAWOWA:

I. PSYCHOTERAPIA UZALEŻNIENIA I WSPÓLUZALEŻNIENIA:

1. Beck A. T., Wright F., Newman C., Liese B.: **Terapia poznawcza uzależnień**. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2007
2. Bętkowska-Korpała B. **Osobowościowe uwarunkowania procesu zdrowienia u osób uzależnionych od alkoholu**. Rozdz. 1,2. Medycyna Praktyczna, Kraków, 2013
3. Bętkowska-Korpała B. (red): **Uzależnienia w praktyce klinicznej - zagadnienia diagnostyczne**. Parpamedia, Warszawa 2008
4. Chodkiewicz J.: **Odbić się od dna? Rola jakości życia w przebiegu i efektach terapii osób uzależnionych od alkoholu**. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2012 - rozdz. 1, 2,3
5. Chodkiewicz J., Gąsior K. (red): **„Wybrane zagadnienia psychologii alkoholizmu”**. Wydawnictwo Difin, Warszawa 2013
6. Cierpiałkowska, L., Chodkiewicz J.: **Uzależnienie od alkoholu**. Wydawnictwo Naukowe PWN, 2020
7. Cierpiałkowska, L., Ziarko, M.: **Psychologia uzależnień - alkoholizm**. Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa, 2010
8. Connors G.J., DiClemente C.C., Marden Velasquez M., Donovan D.M.: **Etapy zmiany w terapii uzależnień. Wybór i planowanie interwencji**. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2015
9. Erikson C.K., **Nauka o uzależnieniach. Od neurobiologii do skutecznych metod leczenia**. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2010
10. Gąsior K.: **Funkcjonowanie noo-psychospołeczne i problemy psychiczne Dorosłych Dzieci Alkoholików**. Rozdz. 1,2,3. Wydawnictwo Difin, Warszawa 2012
11. Gossop M.: **Nawroty w uzależnieniach**. Wydawnictwo PARPA, Warszawa 1997
12. Grzegorzewska I., Cierpiałkowska, L.: **Uzależnienie behawioralne**. Wydawnictwo Naukowe PWN, 2018
13. Herman J. L.: **Przemoc - uraz psychiczny i powrót do równowagi**. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2004
14. **Klasyfikacja zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w ICD-10**. Uniwersyteckie Wydawnictwo Medyczne „Vesalius”, IPiN, Kraków - Warszawa - 1997
15. Margasiński A.: **Rodzina alkoholowa z uzależnionym w leczeniu**. Wydawnictwo Impuls 2011, rozdział 5 i 6
16. Mellibruda J.: **Przeciwdziałanie przemocy domowej**, IPZ, Warszawa 2009
17. Mellibruda J., Sobolewska-Mellibruda Z.: **Integracyjna psychoterapia uzależnień - teoria i praktyka**. IPZ, Warszawa 2006
18. Miller P.M. (red): **„Terapia uzależnień. Metody oparte na dowodach naukowych”**. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2013
19. Miller W.R.: **Wzmacnianie motywacji do zmiany w terapii nadużywania substancji**. Parpamedia, Warszawa 2009
20. Miller W.R., Munoz R.F.: **Picie kontrolowane**. Wydawnictwo Edukacyjne PARPA, Warszawa 2006
21. Miller W.R., Forcehimes A.A., Zweben A.: **Terapia uzależnień. Podręcznik dla profesjonalistów**. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2014
22. Miller W.R., Rollnick S.: **Dialog motywujący. Jak pomóc ludziom w zmianie**. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2014
23. Poprawa R. (2015). **Skazani na problemy. W poszukiwaniu osobowościowych uwarunkowań angażowania się mężczyzn w picie alkoholu**. Rozdz. 1,2,3,4. Wydawnictwo Naukowe Scholar.
24. Sobolewska-Mellibruda Z. **„Współuzależnienie - koncepcja i psychoterapia”**.

Terapia Uzależnienia i Współzależnienia nr 4/2008, 5/2008 oraz 6/2008 (do pobrania ze strony www.tuiw.pl)

25. Sobolewska-Mellibruda Z.: „Psychoterapia Dorosłych Dzieci Alkoholików.” IPZ, Warszawa 2011
26. **Standardy form pomocy psychologicznej dla różnych grup dorosłych dzieci alkoholików oraz kwalifikacji osób im pomagających.** Oprac. Zespół Ekspertów PARPA ds. Pomagania Osobom z Syndromem DDA, 2008 r., źródło: www.parpa.pl
27. **Uzależnienia: badania podstawowe; Nawroty; Picie kontrolowane.** Alkoholizm i Narkomania, (numer specjalny), 2009, t. 22.
28. **Pomoc rodzinie z problemem uzależnienia, terapia par, problematyka współzależnienia.** Terapia Uzależnienia i Współzależnienia, Numer specjalny 2015: <http://tuiw.pl/index.php/specjalne>

II. PSYCHOPATOLOGIA:

1. Carson R.C., Butcher J.N., Mineka S.: **Psychologia zaburzeń.** Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2003
2. Cierpiałkowska L.: **Psychopatologia.** Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2007
3. Seligman M., Walker E. F., Rosenhan D. L.: **Psychopatologia.** Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2006.
4. **Terapia Uzależnienia i Współzależnienia** Wydanie Specjalne 2007 (do pobrania ze strony www.tuiw.pl)

III. ASPEKTY MEDYCZNE:

1. Bieńkowski P., Habrat B., Jarema M., Mierzejewski P., Samochowiec J., Wojnar M., Rybakowski J.: „**Długoterminowa farmakoterapia wspierająca utrzymywanie abstynencji lub zmniejszająca spożycie alkoholu u osób uzależnionych od alkoholu. Zalecenia Sekcji Farmakoterapii Polskiego Towarzystwa Badań nad Uzależnieniami (PTBU) i Sekcji Psychofarmakologii Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego (PTP).**” Farmakoterapia w Psychiatrii i Neurologii, 2013, Nr 3-4, s. 133-139.
2. Habrat B. **Szkody zdrowotne spowodowane alkoholem.** Wydawnictwo Springer PWN, Warszawa 1996
3. Lis K.: „**Wpływ spożywania alkoholu etylowego na wyniki badań laboratoryjnych.**” W: Alkoholizm i Narkomania, 2009, t. 22 nr 1.
4. Wojnar M. (red.) **Medyczne aspekty uzależnienia od alkoholu.** PARPA, Warszawa 2017
5. Woronowicz B. **Uzależnienia. Geneza, terapia, powrót do zdrowia.** Parpamedia, 2009

LITERATURA ZALECANA:

1. Baumeister R.F., Heatherton T.F., Tice D.M.: **Utrata kontroli. Jak i dlaczego tracimy zdolność samoregulacji.** PARPA, Warszawa 2000
2. Bętkowska-Korpała B., Gąsior K., Maciek-Haściło B., Ryniak J. **Krótkoterminowa terapia par. Proces zdrowienia w uzależnieniu.** PARPA, Warszawa 2016
3. Bętkowska-Korpała B., Ryniak J.: „**Współzależnienie jako zaburzenie adaptacji**”. Terapia Uzależnienia i Współzależnienia nr 6/2008
4. Cierpiałkowska L., Grzegorzewska I.: **Dzieci alkoholików w perspektywie**

- rozwijowej i klinicznej.** Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2016
5. Chodkiewicz J.: „**Głód alkoholu - konceptualizacja, wybrane modele i metody pomiaru.**” *Alkoholizm i Narkomania*, 2014, 27: 265-272.
 6. Chodkiewicz J., Ziółkowski M., Czarnecki D., Gąsior K., Juczyński A., Biedrzycka A., Nowakowska-Domagala K.: „**Głód alkoholu i jego determinanty. Doniesienie wstępne.**” *Polskie Forum Psychologiczne*, 2015, 20(4): 467-483.
 7. Corey M. S., Corey G.: **Grupy - metody grupowej pomocy psychologicznej.** IPZ, Warszawa 2002
 8. Czabała Cz.: **Czynniki leczące w psychoterapii.** Wydawnictwo Naukowe PWN SA, Warszawa 2006
 9. Daley D.C., Moss H., Campbell F.: **Podwójne zaburzenia.** IPZ, Warszawa 1995
 10. Derwich-Nowak A. **Patologiczny hazard. Poradnik dla osób grających niebezpiecznie, zagrożonych schorzeniem, ich rodzin oraz terapeutów.** Wydawnictwo Difin, Warszawa 2010
 11. Dąbrowska K.: **Leczenie odwykowe niepełnoletnich.** *Terapia Uzależnienia i Współzależnienia* nr 3/2008
 12. Dąbrowska K.: **Odwyk z przymusu.** *Terapia Uzależnienia i Współzależnienia* nr 6/2007
 13. Dąbrowska K.: **Zakres tajemnicy zawodowej terapeutów uzależnień.** *Terapia Uzależnienia i Współzależnienia* nr 1, 2/2007
 14. Dąbrowska K., Łukowska K.: **Zadania i kompetencje gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.** Wydawnictwo Edukacyjne Remedium
 15. Dragan M.: **Problemowe picie alkoholu przez młode kobiety.** Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2016
 16. Feltham C., Horton J.: **Psychoterapia i poradnictwo.** T. 1 i 2. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2013
 17. Gelso C., Hayes J.: **Relacja terapeutyczna.** Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2004
 18. Goldstein A.P., McGinnis E.: **Skillstreaming. Kształtowanie młodego człowieka, Nowe strategie i perspektywy nauczania zachowań prospołecznych.** Karan, Warszawa 2001
 19. Grzesiuk L. (red): **Psychoterapia. Szkoły, zjawiska, techniki i specyficzne problemy.** PWN, Warszawa 1995
 20. Habrat B.: **Typologia alkoholizmu - nowsze badania, doświadczenia europejskie.** W: *Alkohol a Zdrowie - Typologia alkoholizmu.* PARPA, Warszawa 2000
 21. Habrat B., Waldman W., Sein Anand J.: „**Postępowanie w alkoholowych zespołach abstynencyjnych.**” *Przegląd Lekarski*, 2012, 69(8): s. 470-476.
 22. Iwanicka K., Olajossy M.: „**Koncepcje tzw. głodu alkoholu.**” *Psychiatria Polska*, 2015, 49(2): 295-304.
 23. Jabłoński P., Bukowska B., Czabała J. Cz. (red), **Uzależnienie od narkotyków. Podręcznik dla terapeutów.** Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2012
 24. James R., Gilliland B.: **Strategie interwencji kryzysowej.** Wydawnictwo Edukacyjne PARPA, Warszawa 2005
 25. Jones C., Shillito-Clarke C., Syme G., Hill D., Casemore R., Murrin L.: **Co wolno, a czego nie wolno terapeutom.** Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2005
 26. Kaczmarczyk I.: **Wspólnota Anonimowych Alkoholików w Polsce.** ENETEIA Wydawnictwo Psychologii i Kultury, Warszawa 2008
 27. Klingemann J.: **Horyzonty zmiany zachowania nałogowego w Polsce.** Wyd. UW. Warszawa 2010

28. Kottler J.: **Opór w psychoterapii**. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2004
29. Leonard K.E., Blane H.T.: **Picie i alkoholizm w świetle teorii psychologicznych**. PARPA, Warszawa 2003
30. Lindenmeyer J.: **Ile możesz wypić**. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2007
31. Litwa A., Janowski R.: „**Pomaganie osobom uzależnionym z syndromem DDA**”, *Terapia Uzależnienia i Współuzależnienia* nr 4/2008
32. McWhirter J., McWhirter A., McWhirter E. **Zagrożona młodzież. Ujęcie kompleksowe dla pracowników poradni, nauczycieli, psychologów i pracowników socjalnych**. Parpamedia, Warszawa 2008
33. Mellibruda J.: **Siedem ścieżek integracji psychoterapii. Ślady dziecięcych traum i toksycznych relacji jako wyzwanie**. Wydawnictwo Zielone Drzewo, IPZ PTP, Warszawa 2011
34. Michalska K., Jaszczak-Kuźmińska D.: **ABC przeciwdziałania przemocy w rodzinie - diagnoza, interwencja, pomoc**. ETOH, Warszawa 2014
35. Miturska E.: „**Podejście poznawczo-behawioralne w pracy nad głodem substancji psychoaktywnych**.” *Terapia Uzależnienia i Współuzależnienia*, nr 2/2016
36. Modrzyński R.: **Abstynencja czy ograniczanie picia?** Wydawnictwo Difin, Warszawa 2017
37. Monti P., Abrams D., Hadden R., Cooney N.: **Trening konstruktywnych zachowań** IPZ, Warszawa 2007
38. **Motywowanie do zmiany**, płyta CD, PARPA 2014
39. O'Farrell T.J., Fals-Stewart W., **Behawioralna terapia par w leczeniu uzależnienia od alkoholu i narkotyków**. Parpamedia, Warszawa 2008
40. Ogińska-Bulik N.: **Uzależnienie od czynności. Mit czy rzeczywistość?** Wydawnictwo Difin, Warszawa 2010
41. Okun B.: **Skuteczna pomoc psychologiczna**, IPZ, Warszawa 2002
42. Prochaska J. O., Norcross J. C.: **Systemy psychoterapeutyczne. Analiza trans-teoretyczna**. IPZ, Warszawa 2006
43. **Psychiatria**, t.1 -3. (red.): A. Bilikieiwcz, S. Pużyński, J. Rybakowski, J. Wciórka, Wydawnictwo Medyczne Urban&Partner, Wrocław 2003
44. **Rozwiązywanie Problemów Alkoholowych** www.parpa.pl - Akty prawne
45. Scully J. H.: **Psychiatria**, Wydawnictwo Medyczne Urban & Partner, Wrocław 2003
46. Sheridan Ch., Radmacher S.: **Psychologia zdrowia**. IPZ, Warszawa 1998
47. Tatarsky A., **Redukcja szkód w psychoterapii. Nowe podejście w leczeniu uzależnień od narkotyków i alkoholu**. Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomani, Warszawa 2007
48. **Terapia Uzależnienia i Współuzależnienia**, pismo będące dwumiesięcznikiem, wydawane przez Fundację „Zdrowie-Trzeźwość”
49. **Uszkodzenie płodu wywołane alkoholem**. PARPA, Warszawa 1998
50. Vinogradov S., Yalom I.: **Psychoterapia grupowa**. IPZ, Warszawa 2007
51. Wegscheider-Cruse S.: **Nowa szansa. Nadzieja dla rodziny alkoholowej**. IPZ, Warszawa 2000
52. **Wieczne dziecko**, płyta CD PARPA 2007
53. Yalom I., Leszcz M.: **Psychoterapia grupowa. Teoria i praktyka**. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2006